

”ER DET FØRSTE GANG ET
UDDANNELSESSTED SKAL
MODTAGE EN DØV STUDERENDE,
ER DER TYPISK BRUG FOR
VIDEN OM, HVAD DET HELT
KONKRET INDEBÆRER I DEN
DAGLIGE UNDERVISNING,
HVORDAN MAN BRUGER TOLK,
OG HVILKE STØTTEMULIGHEDER,
DER FINDES.”

ARTIKEL NR. 5 · NOVEMBER 2013

AT VÆRE DØV STUDERENDE – OM UDFORDRINGER OG MULIGHEDER

Der er mange praktiske ting som en ung døv skal være opmærksom på inden studiestart. Ligesom der undervejs i studiet med stor sandsynlighed vil opstå udfordringer af forskellig art. Praktiske ting og udfordringer som hørende studerende ikke behøver at skænke en tanke. For en underviser der ikke tidligere har undervist en døv studerende, vil det ofte være ”nyt land” og byde på udfordringer.

CFD´s døvekonsulenter har erfaring og viden på området, som både døve studerende og uddannelsesstedet kan trække på. Vi har i denne artikel sat døvekonsulenterne Liv Pedersen og Marie Palle stævne til en snak om temaet at være døv studerende og om konsulenternes rolle i forhold til at kunne bidrage med vigtig information og viden.

FAKTA

Flere og flere unge døve vælger at tage en uddannelse. I takt med at bevilling af tegnsprogstolk og andre støtteforanstaltninger er blevet en ydelse under Kvalitets- og tilsynsstyrelsens (tidligere SU-Styrelsen) SPS-ordning, Special Pædagogisk Støtte, er det blevet væsentligt lettere for unge døve at deltage i undervisningen på noget nær lige vilkår. CFD´s døvekonsulenter havde i 2012 kontakt med 159 døve studerende. Nedenstående tabel viser en oversigt over, hvordan de 159 studerende er fordelt på forskellige uddannelser:

OVERSIGT OVER DØVE UNDER UDDANNELSE PR. 31.12.2012

Uddannelsesstyper i henhold til undervisningsministeriet:	København	Odense	Fredericia	Århus	Aalborg	I alt
Grundskoleniveau mv.	12	3	4	3	3	25
Individuelt tilrettelagt uddannelsesforløb	1		8	2	7	18
Gymnasiale uddannelser	15	1	6	3	2	27
Erhvervsuddannelse (EUD) mv.	16		10	9	1	36
Arbejdsmarkedsuddannelser (AMU)						0
Erhvervsakademiuddannelser	7			1		8
Videregående voksenuddannelser (VVU)			2			2
Professionsbacheloruddannelser	11	4	1	2		18
Diplomuddannelser						0
Universitetsuddannelser	3	1		1	1	6
Masteruddannelser						0
Kunstneriske uddannelser	1					1
Politi og forsvar						0
Andre uddannelser	6	2	4	4	2	18
I alt	72	11	35	25	16	159

Kilde: Tallene er hentet fra CFD Rådgivnings statistik.

"HVAD KAN DER SØGES, OG HVAD PLEJER MAN AT GØRE? ER EKSEMPLER PÅ SPØRGSMÅL VI OFTE MØDER. VORES OPGAVER SOM DØVEKONSULENTER ER AT HOLDE OS AJOUR MED DETTE. DØVEKONSULENTERNE TILBYDER TYPISK AT DELTAGE I ET MØDE INDEN STUDIESTART MED DEN UNGE DØVE, SÅLEDES AT ALLE BEVILLINGER ER PÅ PLADS INDEN STUDIESTART."

VIGTIGE FORBEREDELSE FØR STUDIESTART

Døvekonsulenternes rolle i forhold til en ung, der starter uddannelse, kan variere meget. Nogle unge har et behov for allerede inden valg af uddannelse at få sparring omkring uddannelsesvalg. Andre har brug for sammen med døvekonsulenten at få afklaret, hvilken støtte man som døv studerende kan søge og få bevilliget, mens andre ønsker at få et forberedende møde med studievejlederen, hvor døvekonsulenten deltager.

Uddannelsesstedet kan før studiestart have brug for at få afklaret forskellige tvivlsspørgsmål, hvilket kan reducere usikkerheden hos underviserne. Dermed kan man tilstræbe at skabe de bedste startbetingelser for den døve studerende.

Døvekonsulent Liv Pedersen uddyber:

"Er det første gang et uddannelsessted skal modtage en døv studerende, er der typisk brug for viden om, hvad det helt konkret indebærer i den daglige undervisning, hvordan man bruger tolk, og hvilke støttemuligheder, der findes. Der kan fx være tvivl om, hvad der skal søges ved Kvalitets- og tilsynsstyrelsen."

Livs kollega, døvekonsulent Marie Palle forklarer:

"Hvad kan der søges, og hvad plejer man at gøre? er eksempler på spørgsmål vi ofte møder. Vores opgave som døvekonsulenter er at holde os ajour med dette. Døvekonsulenterne tilbyder typisk at deltage i et møde inden studiestart med den unge døve, således at alle bevillinger er på plads inden studiestart. Er tegnsprogstolken, det tekniske udstyr eller andet ikke på plads allerede fra den første dag, er den unge døve allerede fagligt og socialt bagud."

"Fx kan sekretærhjælp være en nødvendighed for at kunne følge med som døv studerende. Det er nødvendigt at kigge på tolken hele tiden, og hvis man skal skrive samtidig, mister man nemt sammenhængen."

INFORMATION TIL MEDSTUDERENDE OG LÆRERNE

Når den unge døve er i gang med sin uddannelse, kan døvekonsulenten tilbyde at holde et oplæg for den studerendes klasse og lærerne, hvor der gives information om, hvad det vil sige at være døv, og hvordan man bedst kan samarbejde og tage hensyn til hinanden.



Liv Pedersen



Marie Palle

"Når man starter på et uddannelsessted som den eneste døve, så møder man uundgåeligt forskellige problemstillinger og udfordringer," siger Liv og fortsætter:

"I starten kan det være nødvendigt at forklare klassen og lærerne lidt om, hvad det vil sige at have en døv med i klassen. Især fordi mange studerende og lærere måske aldrig har mødt en døv person eller en tegnsprogstolk før og derfor ikke ved, hvordan de skal gribe det an."

Marie Palle supplerer:

"De ved heller ikke, hvordan de skal kommunikere med døve, og det gælder både undervisere og medstuderende."

DET KRÆVER LIDT MERE PLANLÆGNING – OM BRUG AF TOLK

Liv nikker bekræftende, idet hun fortsætter og nævner nogle af de øvrige udfordringer, som møder en døv studerende:

"Døve studerende har flere ting, som de skal forholde sig til, inden undervisningen kan gennemføres. Det er fx fra morgenstunden at tjekke, om der er aflysninger både fra tegnsprogstolkens eller skolens side, ligesom det er den studerendes ansvar at give besked til tegnsprogstolken, hvis en time er blevet aflyst eller udsat."

På de fleste uddannelser er der jævnligt gruppearbejde som et led

i undervisningen, hvilket mange døve ikke er så glade for. I den situation er man ekstra afhængig af tegnsprogstolken for at kunne følge med og deltage i kommunikationen. Gruppearbejdet skal planlægges i god tid, så der er mulighed for at bestille tegnsprogstolk rettidigt.

Marie fortæller om de vanskeligheder, der kan være forbundet med gruppearbejdet:

"Det kræver desuden en vis disciplin at organisere gruppearbejde med deltagelse af hørende og døve sammen, hvis den døve skal have mulighed for at deltage aktivt i diskussionerne. Hørende studerende taler ofte hurtigt, afbryder eller taler i munden på hinanden, hvilket er vanskeligt for både den døve studerende og ikke mindst for tegnsprogstolken at håndtere. Den unge døve oplever derfor ofte at blive hægtet af under diskussionerne, og får sjældent mulighed for at markere sig eller bidrage med noget fagligt, idet personen altid vil være lidt "bagud" pga. tolkningen."

Liv fortsætter:

"Når vi giver informationer på uddannelsesstedet, foreslår vi, at uddannelsesstedet tager hensyn til de særlige behov og danner en mindre gruppe på max 3-4 personer, så den unge døve har større mulighed for at bidrage til gruppearbejdet."

"DE VED HELLER IKKE, HVORDAN DE SKAL KOMMUNIKERE MED DØVE, OG DET GÆLDER BÅDE UNDERVISERE OG MEDSTUDERENDE."

At bruge tolk i timerne kræver ofte forberedelse. Om dette siger Liv:

"For at kunne følge med i timerne, kræver det, at den døve studerende og tegnsprogstolken forbereder sig før timen. Der kan være fagbegreber, som tegnsprogstolken måske ikke kender, hvor det er vigtigt, at tegn for begreber osv. er aftalt inden timen starter for at få kommunikationen til at glide. Hvis den døve studerende skal lave et oplæg i klassen, er det vigtigt, at der er tid til sammen med tegnsprogstolken at øve fagtegn og øve, hvad man skal sige."

DET SOCIALE LIV UNDER UDDANNELSEN

Det kan være vanskeligt at følge med i smalltalken i fx pauserne. I det hele taget kan det være svært at være meget social. Sidstnævnte hænger sammen med, at man som døv studerende bruger tegnsprogstolk mange timer om dagen, og derfor kan blive temmelig træt (i øjnene). Mange vil derfor bare hjem og slappe

af, når undervisningen er færdig. Det kan være en af grundene til, at døve fravælger sociale aktiviteter sammen med klassen. Man kan have behov for at gå hjem eller mødes med døve venner og her kunne tale sit modersmål, som er tegnsprog.

MERE UDDANNELSESVEJLEDNING

CFD, Danske Døves Ungdomsforbund, DDU og Danske Døves Landsforbund, DDL tilbyder i et samarbejde uddannelsesvejledning, som er et åbent og anonymt tilbud til døve og hørehæmmede. Her kan man få rådgivning om fx studievalg, tolkebi-stand, information om undervisning i fremmedsprog, muligheder i forhold til lovgivningen og ansøgning om optagelse på uddannelse. Hver anden måned arrangeres temaaftener om forskellige emner, der er relevante i forbindelse med uddannelse generelt.

1 Rådgivningen foregår onsdage i lige uger fra kl. 10.00-17.00 på DDU/DDLs kontor Snaregade 12, 1. sal, 1205 København K. Man kan enten komme forbi DDU/DDL, (men det er bedst med en aftale) eller man kan skrive mail på adressen mnp@ddu.dk. Det er også muligt at bruge Facebook, (Uddannelsesvejledning for døve).

"FOR AT KUNNE FØLGE MED I TIMERNE, KRÆVER DET, AT DEN DØVE OG TEGNSPROGSTOLKEN FORBEREDER SIG FØR TIMEN. DER KAN VÆRE FAGBEGREBER, SOM TEGNSPROGSTOLKEN MÅSKE IKKE KENDER, HVOR DET ER VIGTIGT, AT TEGN FOR BEGREBER OSV. ER AFTALT INDEN TIMEN STARTER FOR AT FÅ KOMMUNIKATIONEN TIL AT GLIDE. HVIS DEN DØVE STUDERENDE SKAL LAVE ET OPLÆG I KLASSEN, ER DET VIGTIGT, AT DER ER TID TIL SAMMEN MED TEGNSPROGSTOLKEN AT ØVE FAGTEGN OG ØVE, HVAD MAN SKAL SIGE."

"NÅR VI GIVER INFORMATIONER PÅ UDDANNELSESSTEDET, FORESLÅR VI, AT UDDANNELSESSTEDET TAGER HENSYN TIL DE SÆRLIGE BEHOV OG DANNER EN MINDRE GRUPPE PÅ MAX 3-4 PERSONER, SÅ DEN UNGE DØVE HAR STØRRE MULIGHED FOR AT BIDRAGE TIL GRUPPEARBEJDET."